

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертаційну роботу Писаревої Ірини Володимирівни

«Формування стратегії розвитку туристичних ресурсів в регіоні»,

представленої на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.05 – розвиток продуктивних сил та регіональна економіка

1. Актуальність, мета та завдання дослідження

Зростання рівня міжнародної конкуренції та невизначеності, швидка зміна технологічних укладів, ризиків бізнес середовища, що в поєднанні з нестабільними тенденціями функціонування національної економіки зумовлюють необхідність здійснення оперативних дієвих заходів, спрямованих на ефективну мобілізацію та реалізацію потенціалу економічного розвитку країни. Одним із джерел цієї мобілізації в Україні є туризм. Оскільки, впливаючи на розвиток багатьох інших секторів діяльності, він є каталізатором розвитку цілого блоку галузей економіки, одним із найбільш потужних «генераторів» зростання національної економіки в умовах глобалізації бізнесу та інтеграції України в світовий економічний простір. Свідченням цьому є внесок туризму в економіку за напрямками: створення національного доходу, платіжний баланс, податкові надходження, зростання кількості робочих місць, регіональний розвиток.

Наявний сьогодні рівень використання туристичних ресурсів є недостатнім та гальмує розвиток туристичної сфери регіонів України. Саме тому формування стратегії розвитку туристичних ресурсів на рівні регіонів країни є актуальним і затребуваними на даному етапі розвитку регіональної економіки.

Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова та виконана в рамках держбюджетних науково-дослідних робіт за темами: «Тенденції та напрямки розвитку туристської індустрії України» (номер державної реєстрації 0110U007970, 2011 – 2013 рр.), де автором визначені рівні детермінант конкурентоспроможності регіону на туристському ринку та «Інноваційні процеси розвитку індустрії туризму: теорія, методологія, практика»

(номер державної реєстрації 0114U005034, 2014 - 2017 рр.), в якій автор запропонував модель формування і реалізації стратегії розвитку туристських ресурсів.

Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо формування та реалізації стратегії розвитку туристичних ресурсів в регіоні.

Для досягнення поставленої мети в дисертації були поставлені та вирішені наступні завдання:

- визначено економічну сутність туристичних ресурсів, як ключового чиннику розвитку туризму в регіоні;
- узагальнено наукові підходи до формування стратегії розвитку туристичних ресурсів в регіоні;
- запропоновано методичний підхід до оцінки стратегічного потенціалу розвитку туристичних ресурсів в регіонах України;
- запропоновано методичний підхід до визначення альтернативних стратегій розвитку туристичних ресурсів регіонах України;
- обґрунтовано вибір стратегії розвитку туристичних ресурсів в регіоні;
- удосконалено організаційно-економічне забезпечення реалізації стратегії розвитку туристичних ресурсів на основі державно-приватного партнерства (ДІПІ).
- удосконалено методичне забезпечення реалізації стратегії розвитку туристичних ресурсів в Харківській області.

2. Новизна наукових результатів, отриманих в дисертації

Аналіз дисертації дозволив виявити низку наукових результатів, котрі в комплексі дають змогу робити висновки про внесок здобувача в формування та розвиток обраного напрямку дослідження. Зокрема, можна стверджувати, що у роботі Писаревої І.В.:

- удосконалено теоретичне обґрунтування економічної сутності «туристичних ресурсів», їх роль у соціально-економічному розвитку регіонів, які на відміну від інших підходів, пропонується розглядати як сукупність природно-кліматичних, соціокультурних та інфраструктурних чинників регіону, що використовуються під

час виробництва туристичного продукту для задоволення потреб населення в процесі і з метою туризму, які дають реальний економічний ефект;

- удосконалено методичний підхід до оцінки стратегічного потенціалу розвитку туристичних ресурсів в регіонах України, який на відміну від існуючих, на основі групування туристичних ресурсів у кожному регіоні, дозволяє визначити локальні інтегральні показники за кожним видом ресурсів та зведені інтегральні показники стратегічного потенціалу розвитку туристичних ресурсів в регіонах України;

- удосконалено методичний підхід до визначення альтернативних стратегій розвитку туристичних ресурсів в регіонах України, відмінність якого полягає у застосуванні матричних моделей, а саме «матриці спрямованої політики», де розвиток туристичних ресурсів пропонується аналізувати, як потенціал туристичних ресурсів, за допомогою таксономічного аналізу, що дає можливість диференціювати види туристичних ресурсів за значенням локальних інтегральних показників та виявити альтернативні стратегії для кожного регіону;

- отримали подальшого розвитку теоретичне узагальнення наукових підходів до формування стратегії розвитку туристичних ресурсів в регіоні на основі застосування програмно-цільового методу управління, що на відміну від інших способів локалізації туристичної діяльності, враховує специфіку кожного регіону та дає можливість для побудови моделі розвитку туризму, яка сприяє підвищенню рівня розвитку туристичних ресурсів, залученню в регіони потенційних інвесторів, що у підсумку призведе до підвищення добробуту місцевого населення;

- отримали подальшого розвитку методичне забезпечення реалізації стратегії розвитку туристичних ресурсів в Харківській області, особливість якого полягає у створенні єдиної нормативної бази, формування системи міжгалузевої координації, удосконалення методів управління, раціонального використання матеріальних і інтелектуальних ресурсів, ріст активності й ініціативи населення, розвиток системи стратегічного партнерства. Технологія розробки конкретних програм і механізмів контролю процесів їх виконання здійснюється на основі програмно-цільового підходу й відповідає методикам економічного обґрунтування.

- отримали подальшого розвитку організаційно-економічне забезпечення

реалізації стратегії розвитку туристичних ресурсів на основі ДПП, яке на відміну від існуючих, базується на моделюванні логічної послідовності формування і реалізації стратегії розвитку туристичних ресурсів на основі спільних інтересів регіонів та приватного сектору у частині планування ефективного використання туристичних ресурсів, інформаційного забезпечення туристичного сектору та розподілу ризиків за спільними проектами розвитку туристичних ресурсів.

3. Ступінь обґрунтованості положень, висновків та пропозицій

Ознайомлення зі змістом дисертації та автореферату, основними опублікованими працями дозволяє зробити висновок, що основні положення, які визначають наукову новизну дисертації і є предметом захисту, одержані Писаревою І.В. як результат оригінального наукового дослідження, в якому наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані автором самостійно і відображають особистий внесок автора.

Отримані здобувачем результати дослідження ґрунтуються на вивченні передової світової та вітчизняної практики управління розвитком туристичних ресурсів на регіональному та національному рівнях, що надало можливість розробити практичні рекомендації щодо формування та реалізації стратегії розвитку туристичних ресурсів в регіоні.

Для досягнення поставленої мети та вирішення задач у роботі використано широкий спектр загальних і спеціальних наукових методів, таких як: монографічного та теоретичного узагальнення - при тлумаченні категорії «туристичні ресурси»; системного аналізу - при виявленні основних ознак туристичних ресурсів, як ключового чинника розвитку туризму в регіоні; факторного аналізу - при аналізі чинників, що впливають на стратегічну позицію туристичних ресурсів в регіоні; таксономічного аналізу - при оцінці стратегічного потенціалу розвитку туристичних ресурсів в регіоні; кореляційного аналізу - при обґрунтуванні вибору стратегії розвитку туристичних ресурсів в регіоні.

Теоретичну і методичну основу дослідження становлять ключові положення, принципи і методи сучасної економічної теорії, теорії управління, праці вітчизняних і зарубіжних учених, закономірності соціально-економічного розвитку регіонів

України.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти Верховної Ради України, Укази Президента України, офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства туризму України, Міністерства екології та природних ресурсів України, Міністерства інфраструктури України, Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Міністерства економічного розвитку й торгівлі України, Державної служби туризму і курортів України, монографічні праці вітчизняних і зарубіжних учених, мережа Інтернет, а також нормативно-правові акти, регулюючи функціонування туристичної галузі і її розвиток.

Достовірність основних положень дисертації, цінність для науки і практики висновків і пропозицій підтверджується тим, що вони базуються на глибокому вивченні дисертантом сучасних теоретичних, методичних та практичних проблем регіональної економіки, розвитку туризму в країні, грамотному використанні сучасних методів дослідження, а також значної та якісної інформаційної бази. Здобутком автора є розробка методичного забезпечення реалізації стратегії розвитку туристичних ресурсів в Харківській області.

4. Стиль викладення дисертації та автореферату

Дисертацію та автореферат дисертації, які подано до розгляду, характеризує науковий стиль та логічність викладання основних результатів дослідження. В дисертації аргументовано розкрито усі положення та результати, що характеризують наукову новизну та практичну цінність і виносяться автором на захист.

Дисертація викладена грамотно, з дотриманням вимог, що висуваються до кандидатських дисертацій, є цілісною науковою працею. Назва дисертації повністю відповідає її змісту.

5. Відповідність автореферату змісту дисертації

Автореферат належним чином відображає зміст дисертації та її основні висновки. У авторефераті розкрито основні результати, отримані в процесі досліджень, ступінь новизни розробок та висновки.

Ознайомлення з текстом автореферату дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом він відповідає вимогам, що ставляться МОН України. Суть викладених матеріалів в авторефераті та основні положення дисертації є ідентичним.

6. Оцінка публікацій

Основний зміст роботи опубліковано у 17 друкованих наукових працях загальним обсягом 5,7 друк, арк., серед яких: 9 статей у наукових фахових виданнях, 3 - у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз, 1 - у зарубіжному науковому виданні (з них - 7 без співавторів), 8 - у матеріалах наукових конференцій.

Кількість наукових статей та їх обсяг відповідають вимогам, що стосуються основного змісту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук.

Дисертація є самостійно виконаною та завершеною роботою, містить нові науково обґрунтовані результати, які в сукупності вирішують конкретне науково-практичне завдання, а саме - формування та реалізації стратегії розвитку туристичних ресурсів в регіоні. Дисертаційна робота логічно структурована і дозволяє чітко визначити як теоретичні і методичні напрацювання здобувача, так і практичну спрямованість окремих результатів проведених наукових досліджень.

7. Відповідність дисертації встановленим вимогам

За своєю структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам, що встановлені до кандидатських дисертацій.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел із 210 найменувань і додатків. Основний текст складає 169 сторінки, який включає 37 таблиць та 15 рисунків (з них 13 займають всю сторінку).

8. Теоретичне та практичне значення

З теоретичної точки зору цінність представляють наступні результати роботи:

- визначення економічної сутності туристичних ресурсів, як ключового чиннику розвитку туризму в регіоні;
- узагальнення наукових підходів до формування стратегії розвитку туристичних ресурсів в регіоні.

Практичну цінність представляють:

- запропонований методичний підхід до оцінки стратегічного потенціалу розвитку туристичних ресурсів в регіонах України;
- запропонований методичний підхід до визначення альтернативних стратегій розвитку туристичних ресурсів регіонах України;
- вибір стратегії розвитку туристичних ресурсів в регіоні;
- удосконалення організаційно-економічне забезпечення реалізації стратегії розвитку туристичних ресурсів на основі державно-приватного партнерства (ДПП).
- удосконалення методичне забезпечення реалізації стратегії розвитку туристичних ресурсів в Харківській області.

Запропоновані у дисертації підходи за умови їх подальшого розвитку та удосконалення з урахуванням, в т.ч. зауважень і пропозицій, зроблених в даному відгуку, мають всі підстави бути визнаними такими, що є придатними для формування та реалізації стратегії розвитку туристичних ресурсів в регіоні.

Згідно з поданими до дисертації довідками про впровадження, матеріали дисертації Писаревої І.В.:

1. Елементи запропонованого системного підходу до оцінки потенціалу та розвитку туристичних ресурсів використані у роботі Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації (довідка про впровадження № 04-23/3494 від 09.11.2017 р.).

2. Використовуються у навчальному процесі Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова при викладанні дисциплін «Стратегічний менеджмент в туризмі» та «Управління сталим розвитком туризму» (довідка про впровадження у навчальний процес № 05-346/1 від 05.09.17).

До кола потенційно зацікавлених в результатах подібних досліджень слід віднести підприємства туристичної індустрії та сфери послуг, органи державної влади та місцевого самоврядування.

9. Перелік виявлених недоліків та зауважень до дисертації

В цілому, позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, доцільним буде зауважити на наявність певних недоліків та дискусійних моментів, що полягають у

наступному:

1. Потребує уточнення класифікація туристичних ресурсів, табл. 1.2, с. 36 дисертації, а саме, за походженням автор розрізняє природні, штучні та породжені їх види. Які саме ресурси віднесено до породжених та в чому полягають їх відмінності?

2. Не коректним є віднесення стратегії розвитку туристичних ресурсів до соціально-економічних категорій, адже вона відноситься до такої галузі знань, як стратегічне управління.

3. За текстом дисертації автор використовує вислови «туристичні ресурси» та «туристські ресурси», слід було визначитись, чи є вони тотожними.

4. Дискусійним є оцінювання потенціалу розвитку природно-кліматичних ресурсів. Виникає питання: яким чином автор збирається розвивати природно-кліматичні ресурси?

5. Не коректним є визначення стратегічної позиції туристичних ресурсів на регіональному рівні, адже мова йде про стратегічну позицію туристичної діяльності виходячи з її ресурсного забезпечення, с. 104-120 дисертації.

6. У ході дослідження автор використовує інструментарій експертного оцінювання, але не наголошує, яким чином була подолана суб'єктивність думок експертів.

7. Автором докладно розроблено порядок реалізації стратегії розвитку туристичної діяльності для Харківської області, але для кращого результату слід було розробити ще порядок реалізації стратегії для іншого регіону України та порівняти їх відмінності.

Втім, вказані вище дискусійні положення і зауваження не зменшують вагомості результатів дослідження та загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи.

10. Висновок по дисертації

Виявлені і перелічені недоліки та зауваження до дисертації в цілому не знижують теоретичної та практичної цінності отриманих результатів. Представлена до захисту дисертаційна робота «Формування стратегії розвитку туристичних

ресурсів в регіоні» виконана на високому науковому та професійному рівні. Вона відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів» №567 від 24 липня 2013 р. (зі змінами та доповненнями), щодо кандидатських дисертацій, а саме пп. 9, 11, 12, 13. Роботу слід визнати завершеною науковою працею, котра виконана особисто автором, містить науково-обґрунтовані теоретичні і практичні результати, характеризуються логікою та послідовністю викладу результатів проведених здобувачем досліджень. Основні результати дисертації опубліковані у наукових фахових та зарубіжних виданнях.

Автореферат дисертації за своїм змістом відображає основні положення дисертаційної роботи.

Оцінюючи дисертаційну роботу Писаревої І.В., треба зауважити, що вона присвячена докладному вивченню актуальної в сучасних умовах теми, відзначається високим теоретичним і практичним рівнем. Актуальність обраної теми дисертації, рівень обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, наукова новизна отриманих результатів та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій.

За складом вирішених задач дисертація відповідає паспорту спеціальності 08.00.05.

В зв'язку з цим, вважаю, що автор дисертації, Писарева Ірина Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук зі спеціальності 08.00.05 - розвиток продуктивних сил і регіональна економіка.

Офіційний опонент:

Офіційний опонент:

професор кафедри туризму і рекреації
Мукачівського державного університету,
д.е.н., проф.

В.В. Пап

Підпис Пап В.В. засвідчую.
Учений секретар
Мукачівського державного університету,
К.Г.Н., доц.

Н.М. Смочко

16 02 03.02.15/19
18